

בעלי צרכים מיוחדים בעולם ההלכה

זהירות בשמירה על כבודם

כוחות נסתרים

לימדו את מקור ד': כיצד הייתם מסבירים "אין לך אדם שאין לו שעה" ביחס לאנשים בעלי מוגבלויות?

ד. משנה מסכת אבות ג', ג

"הוא היה אומר אל תהי בז לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום".

לימדו את מקור ה' - במקור זה מתברר דבר מאוד משמעותי ביחס לבעלי מוגבלויות. מה המסר שניתן ללמוד ממקור זה?

ה. חגיגה ג. (בתרגום):

שני אלמים היו בשכונתו של רבי, והם היו בני ביתו של רבי יוחנן בן גודגדא. בכל פעם שרבי היה נכנס לבית המדרש, היו האלמים נכנסים ויושבים לפניו. כאשר רבי היה אומר דברי תורה, היו האלמים מנענעים בראשם ושפתותיהן היו מרחשות. רבי ביקש עליהם רחמים, והם התרפאו מאילמותם והחלו לדבר. כשהחלו לדבר, התברר שהם היו בקיאים בכל התורה, בהלכות, בספרא, בספרי ובכל השי"ס!

לימדו את הפסוק במקור א'. כיצד הסביר רש"י את הפסוק? כיצד מסביר הרמב"ן? מדוע נאמר "ויראת מא-לקיך"?

א. ויקרא פרק יט פסוק יד

"לא תקלל חרש ולפני עור
לא תתן מקשל ויראת מא-
לקיך אני ה' "

ב. רש"י שם:

לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו, אל תאמר מכור שדך וקח לך חמור, ואתה עוקף עליו ונוטלה הימנו:

ג. רמב"ן שם:

"ועל דרך הפשט, הזכיר החרש בקללה, כי אף על פי שלא ישמע ולא יתקצף בקללתו הזהירה התורה עליו, ואין צריך לומר בשומעים שיתביישו ויחר להם מאד. ועוד, כי יזהיר בהווה, שאדם מקלל החרש ומכשיל העור שלא יירא מהם כי לא ידעו ולא יבינו, על כן "ויראת מא-להיך" שהוא רואה הנסתרות".

אולם, לאחר מכן עלה פתרון פשוט. בזמן שקוראים לאדם נכה, יביאו שלחן קטן וישימו אותו צמוד לבימה. כך יוכל הנכה להגיע עם כסא גלגלים, ויוכל לעלות לתורה. האם הדבר מותר מבחינה הלכתית?

סיכום התשובה:

בתלמוד ירושלמי (יומא, ז', א) מבואר שאין להביא ספר תורה אל האדם, אלא האדם יבוא אל ספר התורה. אמנם, ישנו חריג: ניתן להביא ספר תורה אל אדם גדול, כי התורה מתעלה על ידו. למעשה, נראה שהבעיה המרכזית היא בעיית זלזול (עיין באור הלכה, קל"ה, יד, ד"ה אין מביאין). לכן, כאשר הנכה לא יכול להגיע את הספר, לא תהיה בכך פגיעה בספר כשמביאים אותו אל הנכה. פרט לכך, הנכה מתקדם אל הבימה, ועושה כל שביכולתו להגיע אל הספר.

ונראה להוסיף עוד. כאשר מדובר על אדם נכה, שאיננו יכול ללכת, וכעת בתוך קהל הציבור, דואגים שאף הוא יקרא, מסתבר שיש בכך עילוי לתורה ולערכיה, שבכך רואים את התורה מתחשבת באדם נכה ובאה לקראתו. לכן, למעשה, ישנה מצווה גדולה להכין שלחן או מדף בסמוך לבימה, כך שאדם נכה יוכל לקבל עלייה בצורה מכובדת (וכדאי שאף העולה אחריו יעלה באותו מקום), וכך יתכבד הנכה ותתכבד אף התורה שדואגת גם לנכים.

לימדו את מקור ו'. מה הבעיה העולה? מהו הפתרון ההלכתי? מהו המסר המחשבתי שמתווסף לתשובה? שימו לב, המסר המחשבתי ניתן לאחר שניתנה מסקנה הלכתית. אין לנו אפשרות לשנות אלא ההלכה, אבל ניתן בהחלט לראות כיצד ההלכה מתחשבת באנשים בעלי מוגבלויות.

עליית נכה לתורה

מקור ו'.

שאלה שנשאל הרב רימון (וסיכום התשובה):

בקהילתנו, הבימה מוגבהת ונכה איננו יכול להעלות אל הבימה, אלא אם כן יעזרו לו ויעלו את הכיסא. בדרך כלל, נכים אינם מרגישים בנוח בכך, ולכן אינם עולים לתורה. עלו מספר אפשרויות: לנסות ולהוריד את מפלס הבימה. הבעיה: דבר זה יפגע באקוסטיקה.

לעשות כבש. הבעיה: השיפוע חד מידי. לעשות מעלית הידרואליות. הדבר נבחן מבחינה מציאות, הלכתית וכלכלית.